

DIENAS
TĒMA

Trīs iemesli, kāpēc Līgo vakarā klūt par veģetārieti: siventniņš ir bēdīgs; jums viņa ir žēl; jūs gribat saudzēt dabu.

DENIZA FUTALANA (PEXELS) FOTO

Vismaz vienu meldiņu zina

*Māci dziesmas, māmuliņa,
Pa vārtiem vadīdama,
Ko dziedāšu tautiņās,
Tautu galda galiņā.*

Lai arī aptaujās ļaudis norāda, ka katrs otrais, svinēdams Jāņu dienu, skandinās līgo dziesmas, folkloristi neslēpj, ka svētku tradīcijas, tostarp arī kaimiņu apdziedāšanu, nu jau vairs piekopi tikai retās mājās. Tāpat mūsdienās jau var runāt par diviem atšķirīgiem svētkiem – vasaras saulgriežiem, ko tradicionāli svin 21. jūnijā ar dažādiem rituāliem, tai skaitā saules pavadīšanu rietā un saullēkta sagaidīšanu pie uguns, dziesmas dziedot, un dārza ballītēm 23. jūnija naktī un turpmākajās dienās, cik nu to sagādās brīvas.

Liepājas aktrišu folkloras kopas "Atštāukas" vadītāja Ināra Kalnarāja uzsver, ka līdz mūsdienām ir saglabājusies pati Līgo svētku tradīcija. "Šie svētki nav salikti kopā kristīgajiem svētkiem. Lielā diena ir sakombinēta ar kristīgajām Lieldienām, tāpat

arī ziemas saulgrieži ir salikti ar baznīcas Ziemassvētkiem. Taču Līgo, paldies Dievam, palicis sveiks un veselš," viņa saka. I. Kalnarāja nedomā, ka pastāv domstarpības starp tiem, kas svin vasaras saulgriežus, un tiem, kas izpriecājas Līgo dienā. "Vienīgais, svētku organizatoriem vajadzētu atcerēties, ka Līgo dienā starp visādām aktivitātēm būtu jāskan arī līgodziesmām," viņa piekrodina. Parasti ļaudīm neesot problēmu dziedāt, ja ir kāds dziesmas uzsācējs. Viņa novērojusi, ka tauta noteikti zina vismaz vienu meldiņu, ko var izdziedāt. Ja par vārdiem, tad ar tiem gan sliktāk – zina pantiņu, kur prasa alutiņu Jāņatēvam un sieru Jāņamātei, bet neprot dot godu saimniekiem, kas uzņem viesus savā sētā. Par senajām un modernajām Jāņu dziesmām I. Kalnarāja neko daudz nesaka, bet par vārdiem skaļāk runā darbi – tikko "Atštāukas" kopā ar Ainaru Virgu izdevušas jaunu, neparastu līgodziesmu "Pīpo, Jānīti". Tā uzrakstīta humoris-

tiskā stilā un varētu bagātināt līgodziesmu repertuāru jau šī gada svētkos, uzskata autors.

Par to, kā svētku tradīcijas laika gaitā mainījušās, arī esot grūti spriest, tomēr I. Kalnarāja saka: "Mani satrauc fakts, ka jaunie cilvēki vēlas izdomāt vēl ko nebijušu Līgo vakaram, bet pietiek zināt to, kas bija jādara šajos svētkos agrāk, lai Līgo nakts būtu pavadīta piepildīti. Nav vajadzības izdomāt neko jaunu, vienkārši jāpārskata tas vecais, kas jau ir."

"Atštāuku" vadītāja stāsta, ka pēdējos 14 gadus Līgo svētkus svin Dzegužkalnā, kur allaž esot ļoti lustīga līgošana. Tur arī pēc visiem rituāliem vēl ap pulksten trijiem naktī kapeļas spēlējot šlāgermūziku, bez kuras neiztik. Bet svinēšanas kārtība nemaz neesot mainījusies – katru gadu svinot, nekas jauns nav nācis klāt. "Tik ļoti lustīga un atsaucīga tauta, kāda ir Dzegužkalnā, nav redzēta itin nekur citur," I. Kalnarāja pamato savas svinību vietas izvēli.

No papardēm bez "bagāžas"

*Jānis brēca, Jānis sauca,
Jānim sieva pazudusi.
Nebrēc, Jāni, nesauc, Jāni,
Tav' sieviņu dabūsīm
papardīšu krūmiņos.*

Mistiskā papardes zieda meklēšana ļoti bieži tiek saistīta ar auglības rituālu un ļaušanos mīlas priekiem. Ja var ticēt nostāstiem, tad senie latvieši Jāņu laikā bijuši aktīvi mīlnieki, turklāt, kā vēsta dainas, nebija īpašas nozīmes, kurš, ar ko, kur un kā mīlējās. Būtiskākais bija pats meņģēšanās fakts un dažnedažādas erotiskas vaļības, bet ar virsuzdevumu – veicināt auglību.

Dodoties papardēs, mūsdienā cilvēkam der atcerēties – dari, ko darīdams, bet tā, lai nav jānožēlo, proti, lai pēc mīlas priekos pavadītas Jāņu nakts nav steig-

šus jāpiesakās pie ginekologa, urologa vai dermovenerologa. Par labu drošam seksam varbūt liks aizdomāties tādi seksuāli transmisīvo jeb venerisko slimību nosaukumi kā hlamīdijas, trihomoniāze, ureaplazmoze, mikoplazmoze u.c., par kuru nepatīkamajiem simptomiem te nerunāsim... Diezin vai atgriešanās no līgošanas ar šādu "bagāžu" kādam raisīs prieku. Ārsts Ingmārs Mikazāns atzīst, ka vasarā seksuāli transmisīvās slimības tiek pārnestas biežāk nekā citos gadalaikos. "Lai arī vairums zina, ka inficēšanās ar veneriskajām slimībām parasti notiek dzimumakta laikā, diemžēl neaizsargāto dzimumaktu relatīvais skaits nemazinās, bet pat otrādi – tas pieaug. Visbiežāk pacienti ir vecumā no 15 līdz 40

gadiem un tie, kas nav precējusies," dakteris norāda.

Aprunājoties ar vairāku Liepājas aptieku farmaceitiem, viņi atzina, ka daudzi cilvēki Jāņu svinēšanai gatavojas jau laikus un iegādājas līdzekļus pret gremošanas traucējumiem, pagīru sindromu novēršanai un citus. Prezervatīvus gan nepērkot vairāk kā ikdienā, taču novērots, ka pēcsvētku laikā biežāk tiek meklēti avārijas kontracepcijas līdzekļi.

Un, tā kā prezervatīvus tagad var nopirkt arī degvielas uzpildes stacijās un pat pārtikas veikalos pie kases, tad nevarētu būt attaisnojums nenodrošināties ar tiem pirms vilinošā gājiena papardēs! Ja vien pāra mērķis nav gluži pretējs – tikt pie kopīga mazuļa. Tad, tā teikt, lai reibinoši maģiskā noskaņa satuvina!

Auto atslēgu – podā, un nolaist ūdeni!

*Apraudam nu tautu dēlu.
Līgo vakarā bij' tapā*

*Un pie stūres sēdās vēlu.
Tagad viņš ir guldīts kapā.*

Pat ja tā saucamie "asiņainie Jāni" (tpū, tpū, tpū – pār kreiso plecu), cerams, palikuši pagātnē, jo upuru skaits Līgo svētkos Latvijā ir sarucis, braukšana dzērumā joprojām ir daža laba jāņubērna nelāgs paradums.

Tiesa, ir viedoklis, ka ne jau tāpēc, ka mazāk dzer un prātīgāk brauc – mūsdienās cilvēkus

automašīnās glābj modernās drošības tehnoloģijas.

Valsts policijas statistika rāda, ka trijās dienās, 23., 24. un 25. jūnijā, pērn pie stūres dzērumā Latvijā pieķerti 87 vadītāji. 2021. gadā tādi bija 64, bet pirms 10 gadiem, 2013. gadā, krietni vairāk – 270.

Iemalkojot vienu nelielu alkohola glāzi, ja vien cilvēks nav galīgi izstīdējies, varētu iekļauties atļauto alkohola promiņu robežās, kas Latvijas likumdošanā noteik-

ta 0,2 promiles jaunajiem auto vadītājiem (stāžs līdz 2 gadiem) un līdz 0,5 promilēm pārējiem.

Vietne kcp.lv publicējusi, kā mainās autovadītāja uztvere, palielinoties alkohola koncentrācijai asinīs. Piemēram, pat neliels alkohola līmenis sašaurina redzesloku un samazina reakcijas laiku pat par 50%. Ja alkohols sasniegjis 0,8–1,12 promiles, iespējamas rupjas braukšanas kļūdas, ceļa zīmju un braukšanas signālu neievērošana. Ja esat pa-

ņēmis uz krūts krietnāk, 1,2–2,4 promiņu robežās, zūd orientācijas un koncentrēšanās spējas, vārdu sakot, esat absolūti nederīgs braukšanai. 2,5–4 promiles jau nozīmē atbilstību narkozes vai agonijas stadijai; tālākais alkohola koncentrācijas pieaugums noved pie komas un pat nāves.

"Ja neesi par sevi pārliecināts, ka nesēdiesies pie stūres iedzēris, tad ieteikums ir Jāņus vispār nesvinēt," saka Ceļu satiksmes drošības direkcijas Liepājas klien-

tu apkalpošanas centra vadītājs Gvido Ķirsons. Kā reiz esot teicis viens auto instruktors: "Tad labāk, kamēr vēl skaidrā, atslēgas iemest podā un nolaist ūdeni."

G. Ķirsons uzskata, ka tie autovadītāji, kas sēžas pie stūres dzērumā Jāņos, tā rīkojas arī ikdienā, tikai līdz šim, iespējams, nav pieķerti. Uz tiem aģitācija nedarīt tā ne no CSDD, ne policijas un preses puses neiedarbojas. Bet ir cerība, ka viņus atturēs citi svētku kompānijas dalībnieki.